

Anmäldes och bordlades Banko-Utskottets Memorial N:o 12, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut dels i fråga om bankovinsten, dels angående vissa stadganden i bankoreglementet.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Lördagen den 1 April 1871.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen.

I anseende till Herr Grefven och Talmannens frånvaro fördes ordet af Herr vice Talmannen.

Justerades trenne protokollsutdrag för den 29 och protokollet för den 18 sistlidne Mars.

Upplästes Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagens Första Kammare angående Hennes Maj:t Drottningens dödliga frånfälle; hvilken nådiga skrifvelse hade följande lydelse:

WI Carl, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götas och Wendes Konung tillbjude Eder gode Herrar och Svenske Män, ledamöter af Riksdagens Första Kammare, Vår ynnest och nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig. WI fullgöre en smärtsam pligt, då WI härmedelst gifve Eder tillkänna, att Vår högt älskade Fru Gemål, Hennes Kongl. Maj:t Drottningen af Sverige och Norge, Wilhelmina Fredrika Alexan-

dra Anna Lovisa, i dag klockan elfva tim. 20 min. förmiddagen efter någon tids sjukdom med döden afgått.

Förvissade att I, jemte samtliga Våre trogne undersåter, med Oss och Vårt Kongl. Hus varmt och innerligt deltagen i den djupa sorg, som under Vår ännu fortfarande sjukdom drabbat oss, Konungahuset och de Förenade Rikena, finne WI i detta Edert deltagande en anledning till tröst och hugsvalelse.

WI förblifve Eder, alle samtligen och hvar och en i synnerhet, med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågne; befallande Eder i öfrigt Gud Allsmäktig nådeligen. Stockholms Slott den 30 Mars 1871.

Under Hans Maj:ts,
Min Allernådigste Konungs och Herres sjukdom:
OSCAR.

Axel Bergström.

Härefter anmälde sig och yttrade:

Friherre Sprengtporten: Den stora och smärtsamma förlust, som träffat vår Konung, det Kungliga Huset och hela vårt land genom Högstsalig Hennes Maj:t Drottning Lovisas dödliga frånfälle, ger mig anledning till den vördsamma hemställan, att Kammaren måtte inför Hans Maj:t Konungen nedlägga ett uttryck af sitt lifliga deltagande i Hans Maj:ts och dess Höga Familjs djupa sorg, äfvensom att, då Konungens beklagligen ännu fortfarande sjukdom icke torde tillåta Hans Maj:t att emottaga någon deputation, med uppdrag att tolka Kammarens tänkesätt, Kammaren ville anmoda sin Talmän, att till Hans Maj:t framföra det sorgliga budskapet.

En mängd ledamöter hördes häri instämma.

Proposition på bifall till det af Friherre Sprengtporten väckta förslag blef härefter framställd och med enhälligt ja besvarad.

Herr vice Talmannen tillkännagaf, att, enligt en från Kongl. Maj:ts t. f. Öfverste Kammarherre aflåten skrifvelse, för de Herrar Ledamöter af Kammaren, hvilka önskade öfvervara den tacksägelse, som kommer att i dag kl. 2 e. m. i Kongl. Slottskapellet ega rum i anledning af Hennes Maj:t Drottningens dödliga frånfälle, platser derstädes finnas utsedde.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 15, rörande utarbetande af ny taxa för passageraretrafiken å statens jernvägar.

Herr Adlerspårre hade inlemnadt ett memorial, som nu upplästes och lydde sålunda:

Om ledighet från riksdagsgöromålen från den 2 till och med den 12 innevarande månad anhålles vördsamt.

Denna anhållan bifölls.

Efter föredragning af Herr Hasselrots den 29 sistlidne Mars på bordet lagda motion N:o 45, angående underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t om revision af Kongl. stadgan rörande försvarslösa och till allmänt arbete förfallna personer; beslöt Kammaren, uppå särskilda propositioner, att hänvisa den ifrågakvarande motionen till ett Tillfälligt Utskott och att Kammarens förut tillsatta Tillfälliga Utskott skulle motionen behandla.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 24 och 29 sistlidne Mars bordlagda Utlåtande N:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om upphörande af Statsverkets magasins-, spanmåls- och brödbakningsrörelse i landsorten.

Mom. a.

Friherre Raab, Adam: Då ingen annan begärt ordet, så anhåller jag att få begagna mig af detsamma för att uttala en och annan betänklighet i afseende å förevarande förslag. Jag vet visserligen, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t begärt en indragning af dessa kronomagasinerna och bagerierna och jag anser sådant i sjelfva principen riktigt och ändamålsenligt, men jag tror, att förhållandena kunna inträffa, då det skulle blifva förenadt med en ej obetydlig olägenhet för Kronan att hafva för all framtid bundit sig vid en sådan förändring, som den här föreslagna, i sättet för anskaffande af bröd för arméen. Jag har sjelf sedan gammalt någon erfarenhet i detta, då jag för flera år sedan för egen räkning inrättade ett bageri och vet att ganska betydlig vinst deraf uppstod.

Jag har uppgifter från Göteborg, som ådagalägga, att det bröd, som blifvit för dervarande garnisons räkning bakadt å kronobageriet, befunnits ej obetydligt mindre kostsamt, än det som blifvit uppköpt för straffängelset i samma stad, så att det förstnämnda i medeltal under 10 år kostat staten 3,000 R:dr mindre om året än om det skolat upphandlas af de enskilda bagarne. Jag vill ej därför säga att icke en minskning i kostnaden, motsvarande dessa 3,000 R:dr, äfven om förslaget antoges, skulle kunna vara att emotse, genom den ränta, som i sådant fall borde tagas i beräkning å köpeskillingen för de hus, som komma att försäljas och genom upphörande af de för husens

underhåll och inventarier erforderliga utgifter. Man må dock taga i betraktande, att vid den uträkning, som legat till grund för denna uppgift å brödriserna, hafva blifvit uppdebiterade alla de kostnader, Kronan därför haft, och att således äfven beräknats löner och arvoden åt de vid bageriet sysselsatta.

Jag skulle föreställa mig att, om kronobagerierna säljas och indragas, skulle det lätt kunna hända, att — då det blefve omöjligt för Kronan att utan alltför stor kostnad drifva bagerirörelse — priserna kunde allt för mycket uppdrivas. Jag tror visserligen den idéen vara riktig, att man bör öfverlemna åt den enskilda industrien äfven denna rörelse, men jag anser ej, att man för första året genast bör afskeda hela personalen, helst i allt fall densamma fortfarande skulle komma att åtnjuta sin lön. Mig synes alltså, att, då sådant ej skulle vara förenadt med någon kostnad, man bör låta *personalen stå kvar* för att i händelse af behof kunna användas.

Jag anser ej heller det vara öfverensstämmande med en försigtig omtanke att *genast försälja husen*. Vi komma vid en efterföljande punkt till frågan, huru med dem skall förfaras och jag kommer då i tillfälle att vidare yttra mig i detta afseende. Jag vill nu endast i förbigående hafva erinrat derom, att frågan om organisationen af vår armé inom kort skall förekomma, och att det kan vara ganska sannolikt att, om vårt försvar skall fullständigt ordnas, vi måste hålla flera depöter i landsorten för förvarandet af vapen m. m. Att nu i förväg fatta beslut om försäljning af husen synes mig obetänksamt och kunna leda till ej så obetydlig skada för staten, ithy att dessa byggnader, som vanligen äro upptörda af sten, lätt torde kunna användas för det antydda ändamålet. Jag kan ej af betänkandet finna, att Utskottet beaktat detta förhållande, och då jag anser det lämpligt att dröja med fattande af beslut i denna fråga till dess det föreliggande förslaget om arméorganisationen blifvit afgjort, hemställer jag på grund häraf och hvad jag förut haft äran anföra att punkten måtte återremitteras.

Herr Nordenfelt: Sedan Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhållit, det Kongl. Maj:t måtte låta utreda "om och på hvad sätt den magasins- och spanmåls- samt brödbakningsrörelse, som hittills för Statsverkets räkning bedrivits, skulle kunna upphöra", synes det mig, att det skulle vara en föga lämplig åtgärd af Riksdagen, att nu vägra bifall å den proposition, Kongl. Maj:t, efter vederbörande myndigheters tillstyrkan, i den begärda syftningen aflåtit. De betänkligheter, den siste talaren anfort, kan jag ej dela. Det är väl möjligt, att ett och annat kronobageri gått väl, men detta är ej alltid händelsen, och med den konkurrens som eger rum och med de lätta kommunikationer, som nu för tiden erbjuda sig, torde det ej komma att möta synnerlig svårighet för Kronan att genom enskilda entreprenörer anskaffa bröd, hvar som helst, till skäligen jemkadt pris. Jag har i detta hänseende någon erfarenhet, då jag ofta nödgats bereda tillgång på bröd för mera än tusende arbetare i föga bebodda orter. Detta har tillgått så, att pålysning skett, att man önskade uppköpa ett parti bröd; och detta har då alltid kunnat erhållas på

ganska billiga vilkor. I nödfall har man uppsatt ett provisionellt bageri och ackorderat med lämplig bagare om brödleverans från detta bageri för kortare tider hvarje gång. Detta bör kunna gå mycket lätt för sig äfven för staten och jag finner något af de obotfärdigas förhinder i detta yrkande, att man, derfore att Kronan möjligen kan komma att framdeles behöfva dessa magasiner, skall uppskjuta ärendets afgörande. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Friherre Sprengtporten: Friherre Raab har hufvudsakligen utvecklat skälen för den mening jag, i likhet med honom, i denna fråga hyser, och jag kan ej underlåta att uttala den åsigt, att det ej är försigtigt, med afseende å möjligen inträdande särskilda förhållanden, att vidtaga en åtgärd sådan som här föreslagits. Då till exempel missväxter inträffa, torde det blifva svårt för den enskilda omtanken att alltid vara till hands med hvad som erfordras för fyllande af behofven i detta hänseende. Jag anser derfore, att Kronan ej bör helt och hållet skilja sig från dessa magasiner och tillstyrker på grund häraf, i likhet med Friherre Raab, en återremiss af nu föredragna punkten.

Herr Petre: I anledning af den framställning, som den förste talaren gjort, ber jag att få hänvisa till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, pag. 7, der en utredning förekommer, som ådagalägger i hvad mån man lyckats nedtvinga priset på för statens räkning anskaffadt bröd. Der visar sig att i Christianstad uppgick kostnaden för en centner mjukt bröd år 1867 från Kronans bageri derstädes till 8 R:dr 50 öre och år 1868 ända till 9 R:dr 56 öre, men sedan anskaffandet deraf upplåtits åt entreprenörer, har priset så småningom nedgått, så att det år 1869 kunde erhållas för 7 R:dr 45 öre per centner. Likväl är det att märka att brödspriset vid kronobagerierna i Skåne varit högre än i andra delar af riket, hvadan en så stor nedsättning som den nyss angifna på andra håll ej torde kunna motses, men någon farhåga för att brödet skulle blifva dyrare, om det anskaffades genom enskild försorg, synes mig vara så mycket mindre berättigad, som, om Stockholm undantages, enligt Statskontorets uppgift för 1868, intet af de öfriga kronobagerierna lemnat bröd i pris understigande det af enskild leverantör i Christianstad nyss omförmälda anbudet. Endast i hufvudstaden, der bagerirörelsen har kunnat drivas i större skala, har priset å det mjuka brödet kunnat nedgå ända till 6 R:dr 70 öre per centner, men då någon indragning af detta bageri för närvarande ej är ifrågasatt, anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts af Stats-Utskottet nu förordade framställning.

Friherre Raab: Både Herr Nordenfelt och den siste talaren hafva ej rätt uppfattat min mening, då de trott, att jag velat helt och hållet afslå betänkandet eller motarbete förslaget i sjelfva dess grunder.

Mitt syfte var endast att åstadkomma en sådan förändring deri att icke de personer, som hafva tjänstebefattningar vid ifrågasvarande inrättningar och som i alla fall skola afönas, genast skulle sättas

på indragningsstat och således staten sätta sig ur stånd att använda dem för fortsatt arbete i detta hänseende, om sådant tilläfventyrs skulle blifva behöfligt. Detta var det ena jag yrkade och det andra var att man ej för hastigt måtte försälja sjelfva husen; hvilken fråga dock först i en följande punkt kommer att behandlas, hvarföre jag endast i förbigående vidrörde densamma.

Det skulle nemligen kunna inträffa att, om man ett par år här-efter fann, att konkurrensen ej vore sådan som man väntat, och man skulle finna god hushållning påkalla, att staten åter öfvertog denna bagerirörelse, man då, emedan man satt hela personalen af bagare och magasinförvaltare m. m. på indragningsstat, ej kunde kom-mendera dem att göra det arbete de gjort förut.

Jag yrkar återremiss dels med afseende å möjligheten att per-sonalen åter kan blifva behöflig, dels ock med afseende derå, att sjelfva byggnaderna möjligen kunna komma att erfordras såsom de-pöter, hvartill de, enligt min tanke, på många ställen skulle kunna tjena.

Herr Wærn: Efter den förklaring, den siste talaren gifvit, kan det synas öfverflödigt att säga något ytterligare i afseende å de kostnader, som blifva en följd af de olika sätten att anskaffa bröd för Kronans räkning. Men då en annan talare instämt med honom i hans första yttrande, ber jag att få till de upplysningar, som re-dan af en ledamot utaf Stats-Utskottet blifvit gifna, tillägga följande.

Efter Statskontorets uppgift, har brödet vid Göteborgs krono-bageri kostat 7 R:dr 78 öre, då deremot, på sätt talaren uppgifvit, priset i Christianstad utgjort 7 R:dr 45 öre. Då man i Christianstad har kunnat åstadkomma billigare bröd genom enskild spekulation, kan sådant utan tvifvel i en större stad som Göteborg ändå lät-tare ske.

Den förste talaren sade, att det ej skulle vara förenadt med nå-gon vidare kostnad, om tjänstemännen stode kvar. Om detta vore förhållandet, hade Kongl. Maj:t icke framkommit med förslag om dessa tjänstemäns indragning. Magasinsförvaltaren i Göteborg upp-bär, utom sin aflöning, 200 R:dr för skrivarebiträde och särskild er-sättning för damspann, hvilken, efter hvad mig blifvit sagdt, utgör mer än hela hans lön. Mig synes ej skäl att återremittera betänkan-det, på det att Stats-Utskottet skulle afgifva ett förslag, som afsåg tjänstemännens bibehållande, för den händelse man skulle besluta sig för att ånyo återgå till kronobagerirörelsen, något som jag tror al-drig kan blifva förhållandet.

Hvad husen angår, förekommer frågan om deras användande i en sednare punkt af Utskottets utlåtande, och i denna punkt litt. f) hamställer Utskottet, "att Riksdagen måtte bemyndiga Kongl. Maj:t att, efter föregången värdering, sälja dem bland öfriga kronomagasin-byggnader, emot hvilkas afhändande från Kronan *hinder finnes icke möta*". Denna försäljning kommer således att blifva beroende på Kongl. Maj:ts pröfning; och jag kan derföre icke finna, att de an-märkningar, som vid denna punkt blifvit gjorda, utgöra något hinder för bifall till hvad Utskottet deri föreslagit.

Sedan

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr vice Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet och dels återremiss deraf; framställde Herr vice Talmannen proposition på bifall till momentet och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Mom. b, c och d.

Biföllos.

Mom. e.

Friherre af Ugglas: Jag anhåller att i afseende å kronomagasinet i Norrköping få meddela Kammaren några faktiska upplysningar, hvilka, efter den uppfattning jag har om deras betydelse, äro sådana, att de böra föranleda att Utskottets förslag ej för närvarande vinner Kammarens bifall. Af Stats-Utskottets betänkande finner man, att stadsfullmäktige i Norrköping hos Kongl. Maj:t anhållit att för 30,000 R:dr få inköpa ifrågavarande tomt med derå uppförda byggnader, och att Stats-Utskottet tillstyrkt bifall till denna stadsfullmäktiges hemställan. Deraf skulle visserligen synas, som vore saken fullt på det klara; men förhållandet är ej sådant. Det är sannt, att stadsfullmäktige i Norrköping år 1867 anhöllo hos Kongl. Maj:t att för 30,000 R:dr få köpa ifrågavarande tomt och åbyggnader. Öfver denna ansökning hördes Statskontoret, som yttrade, att det ansåg densamma ej böra bifallas, emedan magasinerna voro för statsverket behöfliga. Ärendet öfverlemnades då ånyo till stadsfullmäktige i Norrköping, hvilka i nytt utlåtande den 31 Augusti 1868 förklarade bestämmt, att de, med frånträdande af sin första anhållan, voro villiga att, mot det att denna tomt återlemnades till staden, upplåta till Kronans disposition så stor annan tomt, som kunde fordras för uppförande af magasin, och att till denna sistnämnda tomt förflytta nuvarande magasinsbyggnaden.

Nu vill det måhända synas, som det sednare anbudet skulle vara föranledt uteslutande deraf att, då ej statsverket kunde undgå att hafva magasin, det icke förefanns någon möjlighet för Norrköpings stad att få sin önskan uppfylld, utan att på detta sätt upplåta annan tomt för magasinsbyggnaden. Af framställningen synes dock, att detta ej var det enda skälet, utan att Norrköpings stadsfullmäktige dåmera kommit underfund med att förhållandet rörande Kronans eganderätt till tomtens ej var så alldeles klart. Med denna eganderätt förhåller sig nemligen så, att denna tomt ursprungligen har tillhört den af Drottning Christina år 1650 till staden donerade jord, och att Norrköpings stad haft besittningsrätt af densamma intill 1776, då fråga uppstod om anläggande af ett kronobränneri. Vid denna tid hemställde dåvarande landshöfdingen i Östergötland till magistraten i Norrköping att tomtens måtte upplåtas för detta kronobränneri, och enligt ett protokoll af år 1776 förklarade magistraten

och borgerskapets äldste, att tomten till Kongl. Maj:ts och Kronans tjenst åter aflemnades "med underdånigsta förtröstan. thet Hans Kongl. Maj:t i nåder täcktes vid lägligt tillfälle hugna staden med något särskildt vedermåle af Kongl. nåd och hjelp".

Nu har, efter hvad jag tror mig veta, man i Norrköping ansett att, sedan Kronan ej behöfde tomten för något sitt ändamål, man med skäl kunde framställa anspråk på att tomten, som ursprungligen varit stadens, skulle till staden återfalla, hvaremot magasinsbyggnaden, såsom obestridligen Kronans, skulle försäljas för dess räkning. Och jag kan ej finna annat än att i detta anspråk ligger en viss grad af billighet.

Af 1776 års protokoll finner man, att staden öfverlemnade till Kronan tomten, men Kronan har ej genom lagtart eller dylikt erhållit bekräftelse härå. Visserligen är det sannt, att sedan den tiden, nemligen år 1840, Kronan utan invändning afyttrat en del af tomten, men i köpebrevet, som upprättades af Konungens Befallningshafvande i länet, intogs att tomten såldes med den rätt, som Kronan egde och med skyldighet för köparen att, derest Norrköpings stad vore berättigad att af tomten uppbära tomtören, sådana afgifter erlägga. Häraf synes, att denna upplåtelse skedde med en viss reservation.

Det ändamål, för hvilket Norrköpings stad egentligen behöfver tomten, är gaturereglering, enligt af Kongl. Maj:t fastställd plan; Strandgatan skall nemligen utvidgas för att der kunna framföra ett jernvägsspår, och vidare skall en ny gata upptagas. Det synes mig ej vara obilligt att fordra, att åtminstone så stor del af denna tomt, som för nyssnämnda ändamål erfordras, måtte, utan afgift, återfalla till staden.

Då emellertid de af mig nu lemnade upplysningar ej återfinnas hvarken i Kongl. Maj:ts proposition eller Stats-Utskottets betänkande, och jag ej kan begära att Kammaren på mitt ord, i strid med dessa auktoriteter, nu skulle fatta ett definitivt beslut, anhåller jag att Kammaren behagade till Stats-Utskottet återremittera frågan angående afyttrandet af Norrköpings kronomagasin jemte tomt; i afseende hvarå jag anser en ytterligare utredning vara af behovet påkallad.

Friherre Raab, Adam: Jag ber att få instämma med den föregående talaren i hans anhållan om återremiss af denna punkt, men ej på de skäl han anført.

I förhoppning att Kammaren bifaller återremissen, tillåter jag mig tvärtom några erinringar mot denne talares yttrande. För det första tror jag ej, att det är så synnerligen ändamålsenligt under närvarande tidpunkt att försöka rifva tillbaka i gamla handlingar om hvad som skett för 100 år sedan och jag anser detta vara ett tillvägagående, som man i allmänhet bör undvika. För det andra hemställer jag i anledning af talarens upplysning, att staden öfverlemnade tomten till Kongl. Maj:t och Kronan, under uttalande af förhoppningar att varda hugnad med någon *Kongl. nådebevisning*, huruvida ej Norrköpings stad varit hugnad med flera förmåner af åtskilliga slag.

särskildt med afseende å sin klädesfabrikation, som intill den sednare tiden gynnats af ett strängt prohibitivsystem, och om ej dessa förmåner kunna anses vara en yttring af Kongl. nåd. Jag tror för min del, att staden rönt all den Kongl. välvilja, den kunnat göra anspråk på för den uppoffring den möjligen gjort genom öfverlemnande af en andel i denna tomt.

Orsaken hvarför jag önskar återremiss är, att jag ej anser det staden bör vara berättigad att för dessa 30,000 R:dr lösa husen och tomten förr än det blefve vidare utredt, huruvida dessa kunde vara behöfliga för statens egen räkning, t. ex. till depåer af vapen och annan materiel för arméén, hvar till sannolikt flera af de nuvarande kronobagerierna kunna med måttlig kostnad inredas. Ur denna synpunkt yrkar jag, lika med den föregående talaren, återremiss.

Herr Nordenfelt: Alla de af förste talaren omnämnda handlingar hafva såväl för Utskottets afdelning som för sjelfva Utskottet varit tillgängliga och der pröfvade. Utskottet har i dem ej funnit något bevis, att Norrköpings stad eger något af denna tomt. Samt är, att staden fått denna tomt en gång af Kronan; den var nemligen ursprungligen statens egendom. Sedermera har staden i sin ordning "åter aflemnat" den till staten. Tomten var då en del af en beteshage och hade föga värde. Staden har alltså genom gifvobref afhändt sig eganderätten till ifrågavarande tomt. Staten har derefter sålt halfva tomten, väl med reservation i afseende å tomtören, men icke med afseende på eganderätten, hvilken staten ansåg sig obestriddt tillhörig. Norrköpings stad gjorde ej heller då någon reservation; om staden då ansett sig ega rätt till tomten, skulle den väl derom väckt laga talan. Jag inser ej hvarföre man skall, äfven om saken kan underkastas rättegång, afsäga sig denna tomt derföre att en annan tror sig dertill hafva en rätt, för hvars verklighet han ej lemnat något bevis.

Det är vidare sagdt, att tomten skulle behövas till gatureglering; jag ber dervid få fästa uppmärksamheten å att största delen af densamma icke erfordras för gatureglering, utan kan användas till många andra ändamål. Tomten ligger nära Motala verkstadsetablisement och jag tror att om samma tomt bjödes ut på auktion, skulle den gå till mycket högre belopp, än dessa 30,000 R:dr. Jag kan således ej finna, att de anförda förhållandena gifva anledning till en återremiss. Utskottet skulle säkerligen stadna vid samma mening som förut.

Hvad beträffar en återremiss i den anda, att det skulle prövas om det vore nödvändigt för staten att behålla tomten, synes mig detta ej lämpligt derför att Kongl. Maj:t, då han aflätit denna proposition till Riksdagen, naturligtvis redan pröfvat om tomten kunde utan olägenhet af staten afhändas, hvarföre en ytterligare utredning i detta hänseende af Utskottet synes mig onödig. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr vice Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till

det förevarande momentet och dels återremiss deraf, framställde Herr vice Talmannen proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; hvaruppå, och sedan proposition på bifall till momentet förnyats samt med många ja och nej i blandning besvarats, Herr vice Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Friherre af Ugglas begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller mom. e i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 40, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas det ifrågavarande momentet.

Omröstningen företogs; och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 32;

Nej — 36.

Mom. f.

Friherre Raab, Adam: Sedan Kammarerna återremitterat den föregående punkten, som afhandlade försäljningen af magasinsbyggnaderna i Norrköping och Malmö, föreställer jag mig, att ännu större skäl förefinnes att återremittera denna punkt, som innehåller en temligen kategorisk anhållan, att Kongl. Maj:t ville efter föregången värdering sälja de öfriga magasinsbyggnaderna i riket, om ej hinder för deras afhändande förefinnes från Kronans sida. Om man behöfver ett halft år härefter uppbygga ett nytt hus att användas till depöt eller något annat ändamål — jag vet t. ex. att det för cellfångelser ofta varit ganska svårt att finna lämplig plats — vore det då välbetänkt att gifva ett sådant bestämdt uppdrag som det ifrågavarande åt Kongl. Maj:t om magasinsbyggnadernas försäljning.

Dertill kommer en annan omständighet, som jag ber få anmärka. Som jag ser är Herr Finansministern ej för ögonblicket tillstades, han skulle annars säkerligen härom kunna lemna närmare upplysningar, måhända de ock kunna vinnas utaf någon härvarande representant från Göteborg eller Göteborgs län. Jag har nemligen erfärit hvad hvarken den Kongl. propositionen eller Utskottets betänkande gifver vid handen, att då Kongl. Maj:t afhände sig hälften af magasinsbyggnaden i Göteborg, der museum nu är inrättadt — denna byggnad tillhörde nemligen till hälften staden Göteborg och till hälften staten — så förbehölls Kongl. Maj:t och Kronan rätt till upplag af 20,000 kubikfot spanmål; detta förbehåll kanske faller alldeles undan om ej nu något särskildt derom blir nämndt. Sådana förhål-

landen kunna inträffa att man behöfver i en framtid begagna sig af detta upplag, och måhända nämnda vilkor skulle anses vara eftergifvet, om det ej särskildt upptages. Om någon representant från orten känner förhållandet, torde man kunna få besked om huru härmed sig förhåller. I motsatt fall finner jag i denna omständighet ett ytterligare skäl för den återremiss, om hvilken jag anhåller att Kammaren, i konseqvens med sitt nyss fattade beslut, nu måtte för-ena sig.

Herr Nordenfelt: Jag ber att få fästa uppmärksamheten derå, att i den föredragna punkten står, "att Riksdagen måtte bemyndiga Kongl. Maj:t att, efter föregående värdering, sälja dem bland öfriga kronomagasinsbyggnader, emot hvilkas afhändande från Kronan *hinder finnes icke möta*." Man bör väl med säkerhet kunna antaga, att Kongl. Maj:t, innan han inlåter sig på någon försäljning, noga pröfvar hvilka byggnader äro eller kunna blifva behöfliga för Kronans räkning. Det ifrågavarande bemyndigandet innebär icke någon fordran, att försäljning genast ske, och jag kan icke föreställa mig att Kongl. Maj:t kommer att afhända staten någon af dessa tomter eller byggnader, om vid pröfning af förhållandena minsta anledning förekommer, att desamma kunna blifva för staten nyttiga att fortfarande ega. På grund deraf ser jag ej i denna punkt någon sådan fara, som Friherre Raab föreställt sig, och får jag således anhålla, att Stats-Utskottets förslag i denna punkt måtte af Kammaren bifallas.

Friherre Raab: Vi känna litet hvar den nitiske ledamoten af Stats-Utskottet, som sist hade ordet, såsom en man, den der ej ger med sig för skäl. Jag har så godt jag kunnat sökt reda hvad orden "*hinder möter*" här betyda. Det vilkor, som uppställts och in-nefattas i dessa ord, är -- så synes det mig -- af den beskaffenhet, att ett Statsråd kan få en anmärkning för den händelse, att ej husen ett par år härefter äro försälda, om det nemligen då skulle visa sig att något *verkligt hinder* icke mött för försäljningen. Således torde det vara en ganska vanskligh föreskrift.

Ur denna synpunkt anhåller jag om återremiss, men framför allt gör jag det, på det att Kammaren måtte vara konseqvent, enär Utskottets förslag i punkten litt. e blifvit återremitteradt.

Herr Rydqvist: Jag hemställer till Kammaren, huruvida det kan vid nuvarande förhållanden anses väl betänkt, att Kronan afhänder sig den mängd magasin, som hon eger i landsorten? Måne det ej kan vara behöfligt för Kronan, att på åtskilliga orter hafva egna byggnader, utom för armé-depöter, äfven för uppläggande af spanmål, t. ex. om en sådan olycka som ett krig skulle inträffa?

Mig har blifvit sagdt, att Preussen har dylika upplagsmagasin på en mängd ställen inom landet. Jag har ej varit i tillfälle att förskaffa mig kännedom, huru härmed förhåller sig i andra länder, men jag vågar antaga, att man ej anser sig kunna saklöst öfverlemna någonting så viktigt, som arméens förseende med bröd, i händelse krigsolycka inträffar, endast åt den enskilda spekulationen, utan att

staten måtte vidtaga särskilda åtgärder för att bereda erforderliga tillgångar i detta hänseende.

Jag kan alltså ej finna annat än betänkligt, att nu på en gång, sedan man under framfarna tider med mycken kostnad skaffat Kronan dessa magasiner, — afhända sig desamma, och jag anhåller på grund häraf för min del, att få instämna i Friherre Raabs begäran om återremiss å den nu föredragna punkten.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr vice Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet och dels återremiss deraf; framställde Herr vice Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Mom. g och h.

Biföllos.

Vid punktvis skedd föredragning af Banko-Utskottets den 29 sistlidne Mars bordlagda Memorial N:o 12, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut, dels i fråga om bankovinsten, dels angående vissa stadgarden i bankoreglementet, godkände Kammaren alla de i memorialet föreslagna voteringspropositioner.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna Utlåtanden, nemligen från

Konstitutions-Utskottet:

N:o 5, angående väckt motion om ändring af 31 § Regeringsformen och 13 § Riksdags-ordningen;

Stats-Utskottet:

N:o 14, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens femte hufvudtitel;

N:o 41 a, angående beräkning af statsverkets inkomster;

N:o 41 b, i fråga om upphörande af tackjernstionde och andra tackjernsafgifter;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af gällande stadganden rörande försäljning af vin;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 1, angående ändring i Förordningen den 7 December 1866, angående vilkoren för försäljning, till förtäring på stället, af vin, öl, kaffe m. m.

Kammaren åtskiljdes kl. 1 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Måndagen den 3 April 1871.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

I anseende till Herr Grefvens och Talmannens frånvaro fördes ordet af Herr vice Talmannen.

Justerades fyra protokollsutdrag för den 1 dennes och protokollet för den 20 sistlidne Mars.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Konstitutions-Utskottets den 1 dennes bordlagda Utlåtande N:o 5, angående väckt motion om ändring af 31 § Regeringsformen och 13 § Riksdags-ordningen.

Föredrogs Stats-Utskottets den 1 dennes bordlagda Utlåtande N:o 14, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens femte hufvudtitel.